

EUROPESE COMMISSIE
DIRECTORAAT-GENERAAL GEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID

Directoraat F – Voedsel- en Veterinair Bureau

DG(SANTE) 2014-7059 - MR

EINDVERSLAG VAN EEN AUDIT
UITGEVOERD IN
BELGIË
VAN 24 NOVEMBER 2014 TOT EN MET 3 DECEMBER 2014
TER EVALUATIE VAN
DE CONTROLES OP DIERENWELZIJN BIJ HET SLACHTEN EN TIJDENS DE
DAARMEE VERBAND HOUDENDE ACTIVITEITEN

Op basis van de door de bevoegde autoriteit verstrekte informatie zijn de in het ontwerpverslag geconstateerde feitelijke onjuistheden gecorrigeerd; eventuele verduidelijkingen worden gegeven in de vorm van een voetnoot.

Samenvatting

In dit verslag worden de resultaten beschreven van een audit van het Voedsel- en Veterinair Bureau in België van 24 november tot en met 3 december 2014. De doelstelling was te evalueren of de controles er effectief toe bijdragen dat bij het doden van dieren en de daarmee verband houdende activiteiten de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, angst of lijden wordt bespaard, zoals vereist krachtens Verordening (EG) nr. 1099/2009. Voorts beoogde de audit goede praktijken te identificeren die door de bevoegde autoriteiten zijn erkend met betrekking tot Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Het systeem van officiële controles besteedt aandacht aan het feit dat te slachten dieren elke vermijdbare vorm van pijn, angst of lijden moet worden bespaard. Bij het gebruik van waterbadbedwelmers voor pluimvee worden echter elektrische parameters gehanteerd die niet overeenstemmen met de voorschriften van de verordening, en hoewel de bevoegde autoriteiten gepoogd hebben om het welzijnsprobleem dat dit met zich meebrengt te verhelpen, hebben ze de gerapporteerde vleeskwaliteitsproblemen laten primeren over de vereisten inzake dierenwelzijn.

Bij officiële controles wordt vooral nagegaan of bedrijfsexploitanten de hun bij Richtlijn (EG) nr. 1099/2009 opgelegde verantwoordelijkheden inzake dierenwelzijn naleven. Het systeem van getuigschriften van vakbekwaamheid garandeert ten volle de vakbekwaamheid van de operatoren, hoewel belangrijke verschillen met betrekking tot slachten zonder bedwelming niet in het opleidings- en examenprogramma zijn opgenomen. In het kader van de procedures van de bevoegde autoriteiten wordt niet gecontroleerd of dit soort opleiding is gevolgd, aangezien de wetgeving terzake nog niet op punt staat. Hiervoor moeten de bevoegdheden inzake dierenwelzijn eerst naar de gewesten worden overgedragen.

Het controlerend personeel krijgt voldoende informatie en instructies, behalve voor nieuwe apparatuur en voor het doden van zieke of gewonde dieren op landbouwbedrijven. Hoewel er bij de controles veel aandacht gaat naar slachten zonder bedwelming, wordt er verder bij de planning van controles geen rekening gehouden met risicocriteria zoals de resultaten van eerdere controles.

Hoewel een certificeringsinstantie het welzijn van kuikens op landbouwbedrijven monitort, gebruikt de bevoegde autoriteit de resultaten van die controles niet om na te gaan of de producenten met een hogere bezettingsdichtheid Richtlijn 2007/43/EG van de Raad opvolgen. Ook het door de bevoegde autoriteit opgezette systeem om het welzijn in vleeskuikenslachterijen te controleren is ontoereikend.

In dit verslag worden een aantal aanbevelingen aan de Belgische autoriteiten geformuleerd om de vastgestelde tekortkomingen aan te pakken.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Doelstellingen	1
3	Rechtsgrondslag	2
4	Achtergrond.....	2
5	Bevindingen en conclusies	3
5.1	Kader voor controles	3
5.1.1	Betrokken bevoegde autoriteiten.....	3
5.1.2	Wetenschappelijke ondersteuning en gidsen voor goede praktijken	3
5.1.3	Verstrekken van getuigschriften van vakbekwaamheid.....	4
5.2	Planning van officiële controles	5
5.3	Officiële controles van de verplichtingen van bedrijfsexploitanten.....	7
5.3.1	Het doden van dieren in slachthuizen	8
5.3.2	Het doden van dieren buiten slachthuizen	14
5.4	Controle van het welzijn van kuikens	15
5.5	Maatregelen bij niet-naleving.....	17
5.6	Evaluatie en herziening van officiële controles.....	18
5.7	Follow-up	19
6	Algemene conclusies.....	20
7	Slotvergadering	21
8	Aanbevelingen.....	21

IN DIT VERSLAG GEBRUIKTE AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

Afkorting	Toelichting
A	Ampère
BA	Bevoegde autoriteit
BE	Bedrijfsexploitant
CBA	Centrale bevoegde autoriteit
DNL	Dieren waarbij een noodslachting is uitgevoerd op het landbouwbedrijf
EU	Europese Unie
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FDW	Functionaris voor het dierenwelzijn
FOD VVVL	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
MNCP	Meerjarig nationaal controleplan
OD	Officiële dierenarts
PCE	Provinciale Controle-eenheid
PV	<i>Proces-verbaal</i>
SOP	Standaardwerkwijzen
VVB	Voedsel- en Veterinair Bureau

1 INLEIDING

De audit in België vond van 24 november tot en met 3 december 2014 plaats als onderdeel van het auditprogramma van het Voedsel- en Veterinair Bureau (VVB).

Tijdens de openingsvergadering met de Belgische bevoegde autoriteiten (BA's) heeft het inspectieteam de doelstellingen van en het programma voor de audit bevestigd. Het auditteam bestond uit twee auditeurs van het VVB.

Het team werd tijdens de gehele audit bijgestaan door vertegenwoordigers van het FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (FOD VVVL, de centrale bevoegde autoriteit) en het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV), de twee federale instanties die binnen de reikwijdte van deze audit de bevoegde autoriteiten zijn.

2 DOELSTELLINGEN

De audit was hoofdzakelijk bedoeld om te evalueren of de officiële controles van bedrijfsexploitanten er effectief toe bijdragen dat bij het doden van dieren en de daarmee verband houdende activiteiten de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, angst of lijden wordt bespaard. Daarbij werd speciale aandacht gegeven aan de volgende vragen:

- of de officiële controles garanderen dat bedrijfsexploitanten de relevante voorschriften van Verordening (EG) nr. 1099/2009 naleven en dat de verschillende operatoren ze ook naleven;
- of de officiële controles op het dierenwelzijn bij het doden, uitgevoerd overeenkomstig Verordening (EG) nr. 882/2004, geschikt zijn voor de doeltreffende uitvoering van Verordening (EG) nr. 1099/2009, en
- of de lidstaat en de bevoegde autoriteiten de specifieke voorschriften van Verordening (EG) nr. 1099/2009 naleven, zoals het ontwikkelen van gidsen voor goede praktijken, het verstrekken van wetenschappelijke ondersteuning en getuigschriften van vakbekwaamheid, en of de uitvoering van deze voorschriften doeltreffend is.

Aangezien de officiële controles in slachthuizen bijdragen aan controles op het dierenwelzijn op landbouwbedrijven en tijdens het vervoer, is bij de audit naast deze hoofddoelstelling ook het volgende beoordeeld:

- of indicaties van slechte welzijnsomstandigheden van vleeskippen in het slachthuis worden gedetecteerd en vervolgens, zoals vereist krachtens artikel 3 van en bijlage III bij Richtlijn 2007/43/EG, worden gemeld en aangepakt, en
- of alleen dieren die voor vervoer geschikt zijn naar de slachthuizen gaan, zoals vereist krachtens artikel 3 en hoofdstuk I van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1/2005; en of dit alles wordt gecombineerd met de toepassing van de procedures in sectie I, hoofdstuk VI van bijlage III bij Verordening (EG) nr. 853/2004, die noodslachtingen

van dieren op landbouwbedrijven regelen en de voorwaarden bepalen waaronder de karkassen daarvan naar het slachthuis kunnen worden gebracht.

Voorts beoogde de audit goede praktijken te identificeren die door de bevoegde autoriteiten worden erkend met betrekking tot Verordening (EG) nr. 1099/2009.

De volgende bezoeken werden afgelegd:

Vergadering met de bevoegde autoriteiten			Opmerkingen
Bevoegde autoriteit	Centraal	2	Openings- en slotvergadering
	Overige	2	Provinciale controle-eenheden (PCE): kantoren in Luik en Brussel
Slachthuizen		6	Een pluimveeslachterij en vijf roodvleesslachthuizen

3 RECHTSGRONDSLAG

De audit werd uitgevoerd op grond van de algemene bepalingen van de EU-wetgeving en in het bijzonder op grond van artikel 45 van Verordening (EG) nr. 882/2004 van het Europees Parlement en de Raad inzake officiële controles op de naleving van de wetgeving inzake diervoeders en levensmiddelen en de voorschriften inzake diergezondheid en dierenwelzijn.

De in dit verslag aangehaalde wetsbesluiten zijn opgenomen in bijlage 1 en betreffen, waar van toepassing, de laatste gewijzigde versie.

4 ACHTERGROND

Verordening (EG) nr. 1099/2009 (hierna "de verordening") is vanaf 1 januari 2013 in alle EU-lidstaten van toepassing en voorziet in de intrekking van Richtlijn 93/119/EG van de Raad, die vanaf 1995 in alle lidstaten van toepassing was. In deze verordening worden regels neergelegd voor het doden van dieren die gefokt of gehouden worden voor de productie van levensmiddelen, wol, huiden, pelzen of andere producten, voor het doden van dieren met het oog op ruiming en voor daarmee verband houdende activiteiten.

De verordening vereist een sterker systeem van toezicht op de activiteiten van de bedrijfsexploitant (BE) dan eerder het geval was, in het bijzonder met betrekking tot de indeling, bouw en apparatuur van slachthuizen, het behandelen en het fixeren van dieren en het bedwelmen en slachten. Een functionaris voor het dierenwelzijn (FDW) dient de activiteiten te superviseren en rechtstreeks aan de bedrijfsexploitant te rapporteren. De producenten en/of kleinhandelaren van fixatie- en bedwelmsapparatuur dienen voor alle verkochte apparatuur instructies voor het gebruik en het onderhoud te verstrekken. De bevoegde autoriteiten dienen ervoor te zorgen dat passende opleidingen die tot getuigschriften van vakbekwaamheid leiden, beschikbaar zijn voor het desbetreffende slachthuispersoneel en dat gidsen voor goede praktijken beschikbaar zijn voor operatoren.

Tijdens de audit werd ook nagegaan of er vooruitgang is geboekt met betrekking tot drie aanbevelingen uit een verslag van DG SANCO (DG (SANCO) 2011-6039-MR Final).

5 BEVINDINGEN EN CONCLUSIES

5.1 KADER VOOR CONTROLES

1. De centrale bevoegde autoriteit (CBA) heeft toegelicht dat sinds de datum waarop Verordening (EG) nr. 1099/2009 op 1 januari 2013 van toepassing werd, de handhaving ervan in België mogelijk was, behalve inzake de praktische details van de opleidings- en examenprogramma's van het slachthuispersoneel voor het getuigschrift van vakbekwaamheid; hiervoor moeten de gewestelijke decreten eerst worden gepubliceerd.

5.1.1 Betrokken bevoegde autoriteiten

Wettelijke vereisten

Artikel 4, leden 1, 3 en 5, van Verordening (EG) nr. 882/2004.

Artikel 21 van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

2. In 2014 heeft de overheid beslist de bevoegdheid voor dierenwelzijn naar de gewesten over te dragen. Tijdens de slotvergadering heeft de centrale bevoegde autoriteit verklaard dat de drie gewesten deze bevoegdheid vanaf januari 2015 zullen uitoefenen.
3. De organisatie van de bevoegde autoriteiten wordt beschreven in dit landenprofiel:

http://ec.europa.eu/food/fvo/controlsystems_en.cfm?co_id=BE

5.1.2 Wetenschappelijke ondersteuning en gidsen voor goede praktijken

Wettelijke vereisten

Artikelen 13 en 20 van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

4. Een onafhankelijk wetenschappelijk ondersteuningsorgaan is aangesteld om de centrale bevoegde autoriteit en de bedrijfsexploitanten de nodige expertise te verschaffen op de gebieden vermeld in artikel 20 van de verordening. Verschillende functionarissen voor het dierenwelzijn en bedrijfsexploitanten die het inspectieteam ontmoette, leken niet goed op de hoogte te zijn van de ondersteunende activiteiten van die instantie. Het contactpunt is nog niet publiek toegankelijk op internet.
5. De verenigingen van bedrijfsexploitanten hebben gidsen voor goede praktijken in pluimveeslachterijen en roodvleesslachthuizen gemaakt, verspreid en publiek

toegankelijk gemaakt. De bedrijfsexploitanten van pluimveeslachterijen en roodvleesslachthuizen die het inspectieteam ontmoette, zeiden dat ze deze gidsen als kader voor de ontwikkeling van hun standaardwerkwijzen gebruiken en dat de controleprocedures in de pluimveeslachterijen aan de hand van materiaal uit de FDW-opleiding (zie punt 5.1.3) zijn ontwikkeld. De centrale bevoegde autoriteit heeft recentelijk twee gidsen gevalideerd.

5.1.3 Verstrekken van getuigschriften van vakbekwaamheid

Wettelijke vereisten

Artikel 21 en artikel 29, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

6. Doordat de bevoegdheid voor dierenwelzijn naar de gewesten wordt overgedragen, zijn vanaf 1 januari 2015 de gewestelijke instanties voor dierenwelzijn verantwoordelijk voor de in artikel 21 van de verordening vastgestelde organisatie van opleiding en examens en voor het verstrekken van getuigschriften van vakbekwaamheid voor de activiteiten die in artikel 7, lid 2, bij de verordening worden opgesomd.
7. In afwachting van deze bevoegdheidsoverdracht zijn de opleidingen en examens op nationaal niveau als volgt georganiseerd:
 - Er is een specifieke opleiding op universitair niveau voor functionarissen voor het dierenwelzijn. Het inspectieteam heeft vastgesteld dat op een na alle functionarissen voor het dierenwelzijn de opleiding hebben gevolgd. Aangezien er nog geen rechtsgrond is voor de opleiding controleert de bevoegde autoriteit nog niet of de functionarissen voor het dierenwelzijn die hebben gevolgd.
 - Het overige slachthuispersoneel kan een opleiding bij een opleidingscentrum of een interne, door de functionarissen voor het dierenwelzijn van het slachthuis aangeboden opleiding volgen. In het laatste geval moet een onafhankelijk examen worden afgelegd. Hiervoor is recentelijk een online examenprogramma opgezet, dat via een computer in het slachthuis toegankelijk is. De examens moeten worden gesuperviseerd door een officiële dierenarts, die ook de resultaten moet valideren.
8. Er werd vastgesteld dat de bedrijfsexploitanten het materiaal van de opleiding voor functionarissen voor het dierenwelzijn appreciëren en gebruiken. Daarnaast hebben de verenigingen van slachthuizen een schriftelijke cursus voor slachthuispersoneel ontwikkeld, die ook door de functionarissen voor het dierenwelzijn kan worden gebruikt voor interne opleidingen.
9. Overeenkomstig artikel 29, lid 2, van de verordening kunnen de getuigschriften van vakbekwaamheid middels een vereenvoudigde procedure worden verstrekt aan personen die kunnen aantonen dat zij gedurende een periode van minimaal drie jaar

relevante professionele werkervaring hebben opgedaan. In dat geval zijn er voor elke activiteit aparte getuigschriften.

10. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de getuigschriften die via het online examen worden verkregen niet voor elke activiteit verschillend zijn. Een vertegenwoordiger van de centrale bevoegde autoriteit heeft uitgelegd dat dat examen alle activiteiten omvat, omdat het moeilijk is een differentiatie te maken in het online examen, gezien de aard daarvan. Dat examen bestaat immers niet uit gewone schriftelijke vragen, maar uit het becommentariëren van foto's. Met betrekking tot de examenvragen en onderwerpen die in bijlage IV bij de verordening worden opgesomd, werd opgemerkt dat als een aanvrager in een slachthuis werkt waar zonder bedwelming wordt geslacht er geen specifieke vragen of foto's met betrekking tot deze praktijk aan bod komen, terwijl zowel de manier van werken als de monitoring van het dierenwelzijn heel anders zijn dan bij het slachten met bedwelming.
11. De functionaris voor het dierenwelzijn van een van de bezochte slachthuizen waar zonder bedwelming wordt geslacht, vond het opleidingsmateriaal ongeschikt voor de praktijken in zijn slachthuis. Het controleren op tekens van leven wordt niet behandeld, terwijl dit van cruciaal belang is bij dat soort slachten.

Conclusies betreffende het controlekader

12. Het systeem voor vakbekwaamheidsgetuigschriften biedt het vereiste examen aan, dat middels het gebruik van foto's bij de beoordeling de nadruk legt op praktische situaties. Bedrijfsexploitanten hebben de gidsen voor goede praktijken effectief gebruikt, hoewel noch de gidsen, noch de examens de activiteiten in de slachthuizen voldoende behandelen, wat bepaalde risico's met zich meebrengt op het vlak van dierenwelzijn, met name bij het slachten zonder bedwelming.

5.2 PLANNING VAN OFFICIËLE CONTROLES

Wettelijke vereisten

Artikelen 3, 41 en 42 van Verordening (EG) nr. 853/2004.

Artikel 4, lid 9, van Verordening (EG) nr. 854/2004.

Bevindingen

13. De resultaten van de officiële controles van de officiële dierenarts zijn zodanig in de FoodNet-databank geregistreerd dat ze kunnen worden geanalyseerd. Het FAVV heeft deze gegevens echter nog niet gebruikt om het systeem van officiële controles te evalueren en na te gaan of de voorschriften worden opgevolgd en om de controles toe te spitsen op specifieke thema's zoals de monitoring van vleeskuikens, problemen die in controlelijsten zijn gerapporteerd en de doeltreffendheid van dwangmaatregelen in de verschillende provincies (zie ook de punten 5.4, 5.5 en 5.6).

14. De centrale bevoegde autoriteit heeft in zijn programma van officiële controles een praktijk geïdentificeerd waar speciale aandacht aan wordt besteed, omdat het een groot risico vormt voor het dierenwelzijn, nl. slachten zonder bedwelming. Het programma terzake houdt in dat verschillende voorschriften ten minste om de twee weken door de officiële dierenarts worden gecontroleerd. Maar het FAVV heeft de resultaten van eerdere controles nog niet geanalyseerd, hoewel het soort gevallen van niet-naleving en het voorkomen daarvan uit de databank kan worden gehaald.
- De controlelijsten bevatten relevante vragen om het slachten zonder bedwelming te controleren, maar de centrale bevoegde autoriteit heeft nog geen overzicht van de resultaten van die controles.
15. Op elke vraag van de elektronische controlelijst van de officiële dierenarts wordt een wegingsfactor toegepast die de ernst van de niet-naleving weergeeft (zie ook de punten 5.3 en 5.5).
- De weging van de ernst van de niet-naleving houdt in dat gevallen van niet-naleving tot actie leiden als er voor een bepaald aspect 10 punten wordt gescoord voor niet-naleving of als meer dan 20 % van de op de controlelijst behandelde aspecten niet wordt nageleefd.
 - Het ontbreken van aanduidingen op de omheining van onderbrengvoorzieningen die de capaciteit daarvan en de aankomsttijd van de dieren aangeven, werd bijvoorbeeld niet als een ernstig geval van niet-naleving beschouwd, omdat er andere manieren waren waarop de bevoegde autoriteit overnachtingen en overbevolking kon controleren.
16. De frequentie voor het controleren van de slachthuizen is als volgt:
- De inspecteurs van het FAVV voeren vier keer per jaar controles uit in slachthuizen zonder een gevalideerd systeem voor interne controle, en twee keer per jaar als er een gevalideerd systeem is. Schoonmaak en hygiënische praktijken worden ook gecontroleerd.
 - Aan de hand van een speciaal hiervoor bestemde controlelijst in de geest van Verordening (EG) nr. 1099/2009 controleren de officiële dierenartsen om de twee weken het dierenwelzijn in de slachthuizen. Zij controleren ook voortdurend de slachthuisactiviteiten en inspecteren 5 % van de zendingen, met een minimum van een voertuig per dag, aan de hand van een speciaal hiervoor bestemde controlelijst voor het transport.
17. In een van de roodvleesslachthuizen hadden de officiële dierenarts en het Federaal Agentschap speciale aandacht besteed aan de interne controle. In welke mate dierenwelzijn deel uitmaakt van de twee inspecties per jaar, hangt af van de richtlijnen in de technische fiche die het FAVV centraal opstelt. In deze provinciale controle-

eenheid en in dit slachthuis werd tijdens deze twee inspecties per jaar speciale aandacht besteed aan dierenwelzijn tijdens het transport.

18. Tijdens de bezoeken aan de provinciale controle-eenheden werd vastgesteld dat het FAVV om de zes maanden een technische fiche opstelt met de punten (waaronder vragen i.v.m. dierenwelzijn) die moeten worden behandeld voor het valideren van de systemen voor interne controle. De provinciale controle-eenheid voert vervolgens de controles uit, waarin ook de bevindingen van de officiële dierenarts kunnen worden opgenomen.
19. De centrale bevoegde autoriteit heeft eind 2012 een speciale audit inzake dierenwelzijn in verschillende varkensslachthuizen uitgevoerd (zie ook punt 5.6).

Conclusies betreffende de planning van officiële controles

20. De controlelijsten zijn weloordacht, met een wegingsfactor die de ernst van gevallen van niet-naleving weergeeft, maar de gegevens die de controles opleveren worden te weinig gebruikt om verdere controles te plannen op basis van eerdere resultaten van bedrijfsexploitanten of om te evalueren of de wegingsfactoren voor verschillende gevallen van niet-naleving adequaat zijn.
21. Op centraal niveau maakt het FAVV geen effectief gebruik van databanken als FoodNet om ervoor te zorgen dat voorschriften worden nageleefd en om bij de controles beter prioriteiten te stellen. Over het algemeen zijn de resultaten van eerdere controles niet geanalyseerd. Met name de resultaten van de prioritaire controles op het slachten zonder bedwelming zijn niet beschikbaar.

5.3 OFFICIËLE CONTROLES VAN DE VERPLICHTINGEN VAN BEDRIJFSEXPLOITANTEN

Wettelijke vereisten

Artikelen 8 en 9 en artikel 10, lid 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 882/2004.

Artikel 5, lid 1, onder c), en sectie I van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 854/2004.

Artikelen 6 en 17 van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

22. De centrale bevoegde autoriteit heeft meermaals de exploitanten van slachthuizen schriftelijk op de hoogte gebracht van de nieuwe voorschriften in de verordening. Ze heeft de e-mailadressen van alle functionarissen voor het dierenwelzijn verzameld om hen op de hoogte te kunnen houden.
23. De centrale bevoegde autoriteit heeft haar gedocumenteerde procedures voor de FAVV-inspecties en de regelmatige specifieke controles van de officiële dierenartsen

aangepast aan de voorschriften van de verordening. De specifieke controlelijsten die de officiële dierenartsen gebruiken voor de regelmatige controles van het dierenwelzijn in pluimveeslachterijen en roodvleesslachthuizen bevatten de voorschriften van de verordening met gedetailleerde uitleg, o.a. ook de te controleren verplichtingen van de functionarissen voor het dierenwelzijn. Het FAVV heeft ook instructies uitgevaardigd met betrekking tot specifieke voorschriften van de verordening.

24. Hoewel de controlelijst eveneens punten omvat die betrekking hebben op de verplichtingen van de functionarissen voor het dierenwelzijn, wordt niet gevraagd of zij de vereiste driedaagse opleiding hebben gevolgd. In een slachthuis waar de functionaris voor het dierenwelzijn geen bruikbare informatie kon verstrekken over monitoringcriteria, had de officiële dierenarts niet vastgesteld dat deze functionaris geen opleiding had gevolgd.
25. Inspecteurs van het FAVV controleren de zelfcontroleregelingen tijdens valideringsinspecties, en de officiële dierenartsen controleren ze tijdens hun regelmatige controles. Verschillende punten inzake zelfcontrole van bedwelming en verbloeding zijn in de controlelijst van de officiële dierenartsen opgenomen.
26. De door het auditteam geobserveerde standaardwerkwijzen zijn over het algemeen goed, op enkele kleine punten na die moeten worden herzien in het licht van de huidige praktijken in slachthuizen.

5.3.1 Het doden van dieren in slachthuizen

5.3.1.1 Inrichting, constructie, apparatuur en goedkeuring van slachthuizen

Wettelijke vereisten

Artikelen 8 en 14 en artikel 29, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Artikel 31, lid 2, van Verordening (EG) nr. 882/2004.

Artikel 4, lid 3, van Verordening (EG) nr. 853/2004.

Bevindingen

27. Het auditteam heeft de documentatie betreffende twee na 1 januari 2013 goedgekeurde slachthuizen gecontroleerd. Het team heeft de volgende observaties gemaakt:
 - Artikel 14, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1099/2009 is niet specifiek in de controlelijst voor goedkeuring opgenomen. Bijgevolg worden de voorschriften van dit artikel (b.v. de verplichting om de fixatie- en bedwelmingsapparatuur te evalueren) niet expliciet opgevolgd;

- Er was alleen een algemene vraag over de infrastructuur. De provinciale bevoegde autoriteit en de officiële dierenarts hebben toegelicht dat zij aan de hand van de snelheid van de slachtlijn bepalen hoeveel dierenartsen er in het slachthuis moeten werken. Ze hebben ook uitgelegd dat de capaciteit van de onderbrengvoorzieningen overeenkomstig de voorschriften van Verordening (EG) nr. 853/2004 wordt geëvalueerd en dat ook andere algemene vragen worden gesteld, b.v. hoe lang het pluimvee wordt aangehaakt voordat het wordt geslacht.
28. In de pluimveeslachterij was de na 1 januari 2013 geïnstalleerde apparatuur voor elektrische bedwelming niet voorzien van het overeenkomstig punt 4.1 van bijlage II bij de verordening vereiste systeem dat voor elk dier de gegevens van de elektrische parameters bij de bedwelming toont.
- Er werd vastgesteld dat volgens de instructies artikel 14, lid 1, van de verordening tot 8 december 2019 alleen van toepassing is op nieuwe slachthuizen of een nieuwe inrichting of bouw waarop de voorschriften van bijlage II van toepassing zijn en die op 1 januari 2013 nog niet operationeel zijn. Nochtans zijn de voorschriften van bijlage II krachtens artikel 29, lid 1, ook van toepassing op nieuwe apparatuur die vanaf 1 januari 2013 operationeel is.
29. Slechts in twee van de zes roodvleesslachthuizen waren er aanduidingen aangebracht die de maximale capaciteit van de onderbrengvoorzieningen aangeven. De aankomsttijd van de dieren werd in geen enkel slachthuis aangeduid.
30. De meeste officiële dierenartsen hadden het ontbreken van adequate aanduidingen niet aangepakt, omdat er aan dit punt op de controlelijst niet veel belang wordt gehecht (1 punt op een schaal van 10) en omdat men in de meeste slachthuizen van oordeel is dat het geen grote invloed heeft op het dierenwelzijn. Niettemin letten ze allemaal op de tijd die dieren doorbrengen in de onderbrengvoorzieningen als onderdeel van de aspecten van dierenwelzijn die op andere manieren worden bijgehouden (b.v. goede registers van aankomsttijden of dwangmaatregelen als de dieren niet in een hok worden ondergebracht als ze in het slachthuis moeten overnachten).
31. De centrale bevoegde autoriteit had bij de audit van 2012 reeds aangegeven dat de capaciteit van de onderbrengvoorzieningen moet worden vastgesteld, maar sindsdien is er op dat vlak nog niets ondernomen. In een van de slachthuizen was de onderbrengvoorziening met het oog op dierenwelzijn aangepast en was de bezettingsdichtheid 0,5 m²/dier.
32. In een slachthuis werd het penschietpistool volgens de gebruikershandleiding van de producent onderhouden en dagelijks schoongemaakt en werd een register bijgehouden. In een ander slachthuis was de gasbedwelmingsinstallatie van het varkensslachthuis voorzien van alarmen en van een gastemperatuurcontrolesysteem.

De bedrijfsexploitant zorgde voor een zorgvuldig onderhoud en regelmatige controles door middel van een jaarlijks onderhoud van de gasbedwelmingsinstallatie, de gebruikershandleiding van de producent, de voorschriften van de verordening en de cursus voor de functionaris voor dierenwelzijn, zodat de parameters en de risicoanalyse up-to-date was en de controles correct verliepen.

5.3.1.2 Behandeling van dieren en fixatieactiviteiten in slachthuizen

Wettelijke vereisten

Artikelen 9 en 15 van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

33. De behandeling van dieren in de bezochte pluimveeslachterijen en roodvleesslachthuizen was correct. De procedures die de functionarissen voor dierenwelzijn toepassen om de dieren bij aankomst te controleren en om voor gewonde of zieke dieren te zorgen waren voldoende, behalve in een roodvleesslachthuis waar de bedrijfsexploitant vond dat alleen dierenartsen de specifieke welzijnsbehoeften kunnen vaststellen, wat niet overeenstemt met punt 1 van bijlage III bij de verordening.
34. De aankomst van de dieren is bij de officiële controles een prioritair aandachtspunt. Officiële dierenartsen in slachthuizen besteden ook speciale aandacht aan de controles die buiten de uren door het personeel van de bedrijfsexploitant worden uitgevoerd.
- Het auditteam vond aanwijzingen dat enigszins ongeschikte dieren werden afgezonderd en dat dieren ter plaatse werden gedood. Uit de registers bleek dat de bevoegde autoriteit de nodige dwangmaatregelen had genomen.

5.3.1.3 Bedwelmingsmethoden en controles op bedwelmings

Wettelijke vereisten

Artikelen 5, 9 en 16 van en bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

35. Punt 6.3 van hoofdstuk II van bijlage I bij de verordening bepaalt dat bij waterbadbedwelmings de in tabel 2 van dat punt voorgeschreven minimale stroomsterkte dient te worden toegepast. De centrale bevoegde autoriteit heeft echter de instructie gegeven dat aangezien de EU gerapporteerd heeft dat er bij het gebruik van die stroomsterkte problemen zijn gemeld die de kwaliteit van de karkassen aantasten, het tijdelijk toegestaan is om een enigszins lagere stroomsterkte toe te passen, als de dieren maar volledig bedwemeld zijn.

- De centrale bevoegde autoriteit heeft toegelicht dat deze afwijking is toegestaan in afwachting van de resultaten van een vierjarig onderzoeksproject van de Universiteit van Gent inzake de bedwelming van pluimvee en de toepassing van de normen van de verordening. In het kader van dat onderzoek wordt er onder meer een inventaris opgesteld van de praktijken in alle slachthuizen.
36. De registers van de bezochte pluimveeslachterij gaven aan dat zowel voor conventionele als rituele slachtingen bij waterbadbedwelming 199Hz en 60 tot 80 mA per dier werd toegepast. In de instructies bij de controlelijst is een lijst met tekenen van bewusteloosheid opgenomen, en de officiële dierenarts was bekwaam om deze te beoordelen.
37. In vier roodvleesslachthuizen werden de dieren voor het slachten bedwelmd.
- In deze slachthuizen werd gecontroleerd of de bedwelming effectief was. In de standaardwerkwijzen werden de te evalueren tekenen van bewusteloosheid juist beschreven. Vooral de bedrijfsexploitant van het slachthuis waar met gas wordt bedwelmd, controleerde de verschillende partijen dieren en verschillende tekenen van bewusteloosheid overeenkomstig een standaardprocedure, op basis waarvan nog geen tekortkomingen waren geregistreerd;
 - overeenkomstig artikel 9, lid 1, van de verordening werd een register bijgehouden om de effectiviteit van de bedwelming te controleren. Een waargenomen goede praktijk was dat de persoon die de tekenen van bewusteloosheid bij de veedieren controleerde, iemand anders was dan degene die de dieren vastmaakte; en
 - de bedwelming van de dieren was doeltreffend. De minimale elektrische parameters voor varkens voldeden aan de voorschriften van de verordening.
38. Overeenkomstig artikel 9, lid 2, van de verordening was er in alle slachthuizen onmiddellijk en ter plekke back-upapparatuur beschikbaar.

5.3.1.4 *Onbedwelmd slachten*

Bevindingen

39. Tijdens de opleiding en bij de examens voor de functionarissen voor dierenwelzijn en ander personeel dat verantwoordelijk is voor het slachten zonder bedwelming wordt onvoldoende aandacht besteed aan de verschillen tussen deze praktijk en conventioneel slachten en de verschillende aspecten van dierenwelzijn in verband daarmee.
40. De centrale bevoegde autoriteit heeft instructies uitgevaardigd voor een betere bescherming van het welzijn van dieren die worden geslacht volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten:
- volgens die instructies mag het ritueel slachten van pluimvee met behulp van elektrische bedwelming afwijken van de normen van de verordening zolang de

methode doeltreffend is, omdat anders de elektrische schokken onnodig lijden veroorzaken;

- voor roodvleesdieren die zonder bedwelming geslacht worden, is elektro-immobilisatie verboden en moet bij mechanische oprekking van de nek de hoek met de horizontale as minder dan 45° zijn.
41. De controlelijsten van de officiële dierenartsen beslaan alle voorschriften van de verordening met betrekking tot religieus slachten zonder bedwelming en de wijze waarop die moeten worden gecontroleerd. Zo moet onder andere worden gecontroleerd of de dieren dood zijn, of de slachter over de nodige vakbekwaamheid beschikt, en moeten de lengte en scherpheid van de messen voor het verbloeden van de dieren worden gecontroleerd.
42. Het FAVV weet in welke slachthuizen zonder bedwelming wordt geslacht en welke twaalf slachthuizen over systemen beschikken waarmee runderen in een geroteerde of onnatuurlijke houding worden gefixeerd, voor het geval er in de toekomst doelgerichte actie nodig is.
- België heeft geen nationale wetgeving die strengere voorwaarden oplegt dan de Europese verordening. Het auditteam zag één rotatiebox met apparatuur die zich overeenkomstig de Europese wetgeving aan het lichaam aanpast.
43. Het FOD VVVL heeft van slachten zonder bedwelming een speciaal aandachtspunt bij hun controles gemaakt en heeft verschillende vragen daarover in de controlelijst opgenomen. Zij hadden enkele gevallen van niet-naleving ontdekt en hadden die opgevolgd (zie ook punt 5.7: Follow-up). In twee roodvleesslachthuizen die werden gecontroleerd, waren de standaardwerkwijzen van de bedrijfsexploitanten redelijk goed afgestemd op hun activiteiten en op het controleren op tekens van leven bij dieren voordat deze uit de fixatie werden losgemaakt.
44. Hoewel in artikel 4, lid 4, van de verordening staat dat het slachten van dieren zonder bedwelming voor religieuze riten in een slachthuis moet gebeuren, staat het FOD VVVL toe dat dit soort slachtingen in publieke ruimten plaatsvindt, zodat er op religieuze feestdagen onder toezicht "thuisslachtingen in groep" kunnen plaatsvinden.
- Het FOD VVVL en het FAVV hebben voor Aïd el Kebir (het Offerfeest) een vademecum ter beschikking gesteld waarin staat welke apparatuur (b.v. fixatiesystemen) er bij deze slachtingen dient te worden gebruikt, welke minimale hygiënische voorschriften moeten worden gerespecteerd, en welke rol alle betrokkenen (b.v. centrale autoriteiten en organisatoren) hierbij moeten vervullen teneinde grote problemen te voorkomen. Er zijn ook richtlijnen met betrekking tot de behandeling van de dieren vóór de slachting, de slachters zijn opgeleid en hebben een certificaat, en een door de gemeente aangestelde dierenarts controleert de activiteiten.

- Het Federaal Agentschap voert bijkomende bezoeken uit, en indien er op een bepaalde plaats organisatorische problemen worden vastgesteld, wordt er het jaar daarop geen toestemming gegeven.

Conclusies betreffende de officiële controles van de verplichtingen van bedrijfsexploitanten

45. Het personeel dat controles moet uitvoeren krijgt genoeg informatie en instructies om ervoor te zorgen dat de officiële dierenartsen alle gebieden van de verordening controleren; zij controleren dus ook de taken van de bedrijfsexploitanten en de functionarissen voor het dierenwelzijn. Dat er voor de gevallen van niet-naleving ook een wegingssysteem is, helpt bij het identificeren van belangrijke welzijnsproblemen. Inzake de voorschriften voor nieuwe apparatuur die na 1 januari 2013 werden geïnstalleerd, zijn de instructies echter misleidend.
46. De bedrijfsexploitanten hebben over het algemeen goede standaardwerkwijzen en houden goede registers bij, zodat zij aan de centrale autoriteiten gemakkelijk kunnen bewijzen dat de voorschriften worden nageleefd.
47. De activiteiten in de slachthuizen voldoen in grote mate aan de vereiste van de verordening dat dieren elke vermijdbare vorm van pijn, angst of lijden wordt bespaard. De centrale bevoegde autoriteit heeft een project opgezet om het probleem te onderzoeken dat bij waterbadbedwelming van pluimvee lagere elektrische parameters worden gebruikt dan de verordening voorschrijft, maar intussen tolereert zij dat er lagere parameters worden gehanteerd.
48. Bij de officiële controles gaat er veel aandacht naar slachten zonder bedwelming, wat ertoe heeft bijgedragen dat de bedrijfsexploitanten daarvoor gepaste standaardwerkwijzen hebben, maar bij de opleiding en het examen voor het personeel dat verantwoordelijk is voor het slachten zonder bedwelming, wordt onvoldoende aandacht besteed aan de verschillende aspecten van dierenwelzijn die daarbij komen kijken.
49. Hoewel het onbedwelmd doden van dieren voor religieuze rituelen buiten slachthuizen niet overeenstemt met de verordening, heeft de centrale bevoegde autoriteit veel inspanningen gedaan om bij religieuze feesten in gereguleerde plaatsen dezelfde voorwaarden inzake dierenwelzijn te garanderen.

5.3.2 Het doden van dieren buiten slachthuizen

Wettelijke vereisten

Artikelen 6 en 7 van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

50. De centrale bevoegde autoriteit heeft verklaard dat er voor de houders van dieren geen richtsnoeren of instructies zijn betreffende het doden van dieren die niet-productief of ongeschikt voor menselijke consumptie zijn.

5.3.2.1 Noodslachtingen buiten het slachthuis

Wettelijke vereisten

Artikel 3 van, en hoofdstuk I van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1/2005.

Hoofdstuk VI van sectie I van bijlage III bij Verordening (EG) nr. 853/2004.

Bevindingen

51. In alle bezochte slachthuizen wordt tijdens de antemortemkeuring gecontroleerd of de dieren kunnen worden vervoerd. Het dierenwelzijn bij aankomst wordt door de bedrijfsexploitant gecontroleerd en door de officiële dierenartsen geëvalueerd.
52. De Luikse provinciale controle-eenheid heeft in 2014 vijf gevallen van vervoer van ongeschikte dieren onderzocht. Op een geval na waren al deze onderzoeken afgesloten na ondervraging en het versturen van schriftelijke waarschuwingen aan de boeren en/of de transporteurs.
53. In het bezochte rundvleesslachthuis worden dieren die in noodsituaties op landbouwbedrijven zijn geslacht op gepaste wijze gecontroleerd.

5.3.2.2 Het doden van pelsdieren.

Wettelijke vereisten

Artikel 7, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

54. De centrale bevoegde autoriteit heeft medegedeeld dat er in België ongeveer 17 nertsfokkerijen zijn. Landbouwers krijgen getuigschriften van vakbekwaamheid middels de in artikel 29, lid 2, vermelde vereenvoudigde procedure.
55. Doordat pelsdierfokkers op voorhand laten weten wanneer ze dieren slachten, kan de centrale overheid aanwezig zijn en toezien op het dierenwelzijn.

Conclusie betreffende het doden van dieren buiten slachthuizen

56. Doordat er geen richtsnoeren zijn, zijn de betrokkenen zich maar in beperkte mate bewust van wanneer en hoe zieke of gewonde dieren op de landbouwbedrijven moeten worden geslacht.
57. De officiële controles dragen er op een effectieve manier toe bij dat alleen geschikte dieren naar de slachthuizen worden vervoerd.

5.4 CONTROLE VAN HET WELZIJN VAN KUIKENS

Wettelijke vereisten

Artikel 3, lid 1, onder b), van en de bijlagen III en V bij Richtlijn 2007/43/EG.

Bevindingen

58. De dagelijkse mortaliteit en de gecumuleerde dagelijkse mortaliteit worden niet vermeld in de documentatie die het pluimvee naar het slachthuis vergezelt, hoewel punt 1.1 van bijlage III bij Richtlijn 2007/43/EG dat voorschrijft. Een vertegenwoordiger van de centrale bevoegde autoriteit heeft uitgelegd dat de sector dat een administratieve last vindt en dat niemand in het slachthuis die informatie wil hebben.
59. Het systeem dat de centrale bevoegde autoriteit en het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen heeft opgezet om overeenkomstig punt 2 van bijlage III bij Richtlijn 2007/43/EG indicaties van welzijnsomstandigheden in slachthuizen te controleren, is ontoereikend. Tot de welzijnsindicatoren behoren gecumuleerde dagelijkse mortaliteitscijfers, het aantal dieren dat na post-mortemkeuringen wordt afgewezen en het aantal dieren dat dood aankomt. Andere welzijnsindicatoren zoals het niveau van voetzooldermatitis, brandhakken en borstblaren worden niet gehanteerd.

- Het enige reactieniveau dat bij overschrijding een onderzoek op gang brengt, is het aantal dieren dat dood aankomt (1 %), maar er werd vastgesteld dat de provinciale controle-eenheden geen dwangmaatregelen opleggen, omdat er bij post-morteminspecties maar weinig gevallen van niet-naleving worden vastgesteld.
60. Betreffende de monitoring van de toepassing van de criteria voor het verhogen van de bezettingsdichtheid (bijlage V bij Richtlijn 2007/43/EG) werd het volgende vastgesteld:
- Er is een protocol opgesteld met de certificeringsinstantie en de bevoegde autoriteit om overeenkomstig Richtlijn 2007/43/EG pluimveebedrijven om de twee jaar te controleren. Het Federaal Agentschap voor Veiligheid van de Voedselketen controleert pluimveebedrijven om de acht jaar.
 - De provinciale controle-eenheden hebben geen regelmatige informatie over de monitoring van bijlage V bij Richtlijn 2007/43/EG. De certificeringsinstantie rapporteert alleen ernstige problemen aan de provinciale controle-eenheden, en zij waren niet op de hoogte van tekortkomingen inzake licht, registers, afval, ventilatie, gasconcentratie, relatieve vochtigheid, vochtigheid en gecumuleerde dagelijkse mortaliteit, hoewel Richtlijn 2007/43/EG dit voorschrijft.
 - Hoewel de bevoegde autoriteit verklaart dat de certificeringsinstantie de resultaten van de controles via een gegevensbank aan haar rapporteert, kon zij niet bevestigen dat producenten met een verhoogde bezettingsdichtheid de laatste twee jaar de voorschriften van Richtlijn 2007/43/EG hebben nageleefd, omdat het Federaal Agentschap de gegevens niet geanalyseerd heeft.

Conclusies betreffende de controle van het welzijn van kuikens

61. De welzijnsindicatoren in pluimveeslachterijen worden niet genoeg gemonitord om te garanderen dat dwangmaatregelen worden genomen wanneer en waar dat nodig is, aangezien het systeem vooral steunt op een indicator die het welzijn tijdens het transport aangeeft (het aantal dode dieren bij aankomst), naast enkele onnauwkeurige post-mortemindicatoren die geen acties in gang zetten. Ook gegevens over dagelijkse mortaliteit ontbreken.
62. Er wordt niet genoeg gemonitord of de criteria voor het verhogen van de bezettingsdichtheid worden gerespecteerd, omdat de centrale bevoegdheid niet over een systeem beschikt waarmee wordt nagegaan of de resultaten van de controles bevestigen dat producenten met een verhoogde bezettingsdichtheid de laatste twee jaar de voorschriften van Richtlijn 2007/43/EG hebben nageleefd.

5.5 MAATREGELEN BIJ NIET-NALEVING

Wettelijke vereisten

Artikelen 22 en 23 van Verordening (EG) nr. 1099/2009.

Bevindingen

63. Het FAVV registreert de resultaten van inspecties waar de officiële dierenartsen gevallen van niet-naleving hebben vastgesteld in een centrale digitale databank (zie ook sectie 5.2).
64. Elke provinciale controle-eenheid evalueert de verkregen informatie en bepaalt of er maatregelen nodig zijn, zoals het versturen van een schriftelijke waarschuwing naar de bedrijfsexploitant, een grondiger onderzoek of een onderhoud met de bedrijfsexploitant, eventueel gevolgd door een administratieve boete of een doorverwijzing naar de rechtbank. Er werd vastgesteld dat de bezochte provinciale controle-eenheden erin slagen om aan te zetten tot actie:
- In de Luikse provinciale controle-eenheid stelde een officiële dierenarts vast dat er in een slachthuis onvoldoende strooisel was in de onderbrengvoorzieningen voor vee dat meer dan twaalf uur ter plekke bleef (score 10), wat tot een proces-verbaal leidde, aangezien de bedrijfsexploitant voor deze tekortkoming al eerder een waarschuwing had gekregen. Het dossier werd naar de "commissaris van de administratieve boetes" (juridische dienst) van het FAVV doorgestuurd. Drie jaar later heeft de commissaris de provinciale controle-eenheid echter nog niet laten weten welke boetes werden opgelegd.
 - De officiële dierenarts van het bezochte slachthuis in de West-Vlaamse provinciale controle-eenheid is goed op de hoogte van de lokale dierenhandel en weet dat koeien die van de markt komen soms in het slachthuis overnachten. De provinciale controle-eenheid heeft een schriftelijke waarschuwing verstuurd, en als er nog een schriftelijke waarschuwing moet worden gegeven, zal er een onderhoud plaatsvinden. Deze provinciale controle-eenheid heeft bij de commissaris voor administratieve boetes actief informatie ingewonnen over de opgelegde boetes, die in het geval van transport van ongeschikte dieren 300-400 euro bedragen.
 - De Brusselse provinciale controle-eenheid heeft actie ondernomen in gevallen van niet-naleving zoals het niet-prioritair slachten van gewonde dieren, het gebruik van elektrische prikstokken, het niet registreren van de gegevens met betrekking tot de onderbrengvoorzieningen en het ontbreken van de vereiste gegevens op de apparatuur voor elektrische bedwelmings.

Conclusies betreffende de maatregelen bij niet-naleving

65. Het gebruikte systeem zorgt er op een doeltreffende manier voor dat de bedrijfsexploitanten de voorschriften naleven. Vooral de weging van de ernst van de gevallen van niet-naleving draagt ertoe bij dat specifieke problemen worden geïdentificeerd en opgevolgd. Het gecentraliseerde gegevensbestand voor dwangmaatregelen geeft een goed overzicht van de maatregelen die worden genomen bij gevallen van niet-naleving. De inspanningen die de provinciale controle-eenheden leveren om de effectiviteit van de officiële controles op te volgen verliezen aan waarde doordat het centrale niveau hen niet actief informeert over de opgelegde boetes.

5.6 EVALUATIE EN HERZIENING VAN OFFICIËLE CONTROLES

Wettelijke vereisten

Artikel 4 en artikel 8, lid 3, van Verordening (EG) nr. 882/2004.

Bevindingen

66. De effectiviteit van de controles en het niveau van naleving wordt lokaal op verschillende manieren gecontroleerd:

- In de Luikse provinciale controle-eenheid wordt voornamelijk gebruikgemaakt van toepassingen van het eigen gegevensbestand waarin de informatie over voorvallen (o.a. rapporten van officiële dierenartsen en e-mails) wordt opgeslagen.
- De West-Vlaamse provinciale controle-eenheid heeft een overzicht van de situatie in haar gebied gekregen door een systeem van permanent toezicht met een hoog aantal onaangekondigde controles.
- In Brussel dragen de onaangekondigde controles van de provinciale controle-eenheid bij tot effectievere controles door officiële dierenartsen.

67. Het FOD VVVL heeft eind 2012 en begin 2013 een audit inzake dierenwelzijn in varkensslachthuizen gehouden. Het FOD VVVL heeft samen met het FAVV een actieplan opgesteld om als follow-up van die audit ervoor te zorgen dat aan de verplichting wordt voldaan om de bezettingsdichtheid van onderbrengvoorzieningen vast te leggen en strengere regels te ontwikkelen voor het gebruik van elektrische prikstokken. Deze kwesties moeten nog worden aangepakt.

Conclusies betreffende de evaluatie en herziening van officiële controles

68. De effectiviteit van controles en het niveau van naleving worden op verschillende manieren op lokaal niveau gecontroleerd en de inspectiebezoeken in dat kader dragen ertoe bij dat de problemen inzake dierenwelzijn worden geïdentificeerd en aangepakt. De audits inzake dierenwelzijn die de centrale bevoegde autoriteit o.a. in varkensslachthuizen houdt, leiden ook tot meer dierenwelzijn. FoodNet zou een nuttig gegevensbestand kunnen zijn om officiële controles te verifiëren, maar het is tot nu toe nog niet gebruikt om het werk van provinciale controle-eenheden te controleren.

5.7 FOLLOW-UP

In deze tabel wordt een overzicht gegeven van wat het auditteam heeft vastgesteld i.v.m. de follow-up van de aanbevelingen van rapport DG SANCO 2011-6039-MR Final.

Nr.	Aanbeveling	Beoordeling
1	De bevoegde autoriteiten moeten ervoor zorgen dat het systeem dat wordt gebruikt om toe te zien op de naleving van de voorschriften van Richtlijn 2007/43/EG van de Raad, geheel voldoet aan alle rapportageverplichtingen van bijlage V bij de richtlijn en voldoende garanties biedt voor de betrouwbaarheid van de aan de BA verstrekte informatie.	Ten dele aangepakt. Er is een protocol opgesteld met de certificeringsinstantie en de BA met het oog op regelmatige controle van vleeskuikenbedrijven, maar de rapporten van de certificeringsinstanties zijn niet geanalyseerd. Zie bevinding nr. 60 en conclusie nr. 62. Zie aanbeveling 7 van dit auditverslag.
7	De bevoegde autoriteiten moeten de nodige maatregelen nemen zodat het fixeren voor ritueel slachten voldoet aan de voorschriften van bijlage B, punt 1, bij Richtlijn 93/119/EG.	Aangepakt. Zie bevindingen nr. 41, 42 en 43 en conclusie nr. 48.
8	De bevoegde autoriteiten moeten de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat richtsnoeren worden verstrekt voor de sterkte en de duur van de in waterbaden gebruikte stroom, als voorgeschreven in bijlage C, hoofdstuk II, punt 3,	Ten dele aangepakt. De richtsnoeren stemmen overeen met de voorschriften van Verordening(EG) nr. 1099/2009 (punt 6.3 van hoofdstuk II van bijlage I). De CBA heeft echter een afwijking toegekend die niet voorzien is in de verordening en die het gebruik van

	onder B, subpunt 1, bij Richtlijn 93/119/EG. elektrische parameters toestaat die lager zijn dan de in de verordening vastgestelde parameters. Zie bevindingen nr. 35 en 36 en conclusie nr. 47. Zie aanbeveling 4 van dit auditverslag.
--	---

6 ALGEMENE CONCLUSIES

Het systeem voor officiële controles houdt er rekening mee dat ervoor dient te worden gezorgd dat te slachten dieren elke vermijdbare vorm van pijn, angst of lijden wordt bespaard. Elektrische parameters voor waterbadbedwelmers voor pluimvee worden echter niet overeenkomstig de voorschriften van de verordening toegepast, en hoewel de bevoegde autoriteiten gepoogd hebben om het welzijnsprobleem dat dit met zich meebrengt te verhelpen, hebben ze de gerapporteerde vleeskwaliteitsproblemen laten primeren over de vereisten inzake dierenwelzijn.

Bij officiële controles wordt vooral gecontroleerd of bedrijfsexploitanten hun verantwoordelijkheden inzake dierenwelzijn overeenkomstig Richtlijn (EG) nr. 1099/2009 naleven. Het systeem van getuigschriften van vakbekwaamheid garandeert ten volle de vakbekwaamheid van de operatoren, hoewel belangrijke verschillen met betrekking tot slachten zonder bedwelming niet in het opleidings- en examenprogramma zijn opgenomen. In het kader van de procedures van de bevoegde autoriteiten wordt niet gecontroleerd of een dergelijke opleiding is gevolgd, aangezien de wetgeving terzake nog niet is ingevoerd. Hiervoor moeten de bevoegdheden inzake dierenwelzijn eerst naar de gewesten worden overgedragen.

Het controlerend personeel krijgt voldoende informatie en instructies, behalve voor nieuwe apparatuur en voor het doden van zieke of gewonde dieren op boerderijen. Hoewel er bij de controles veel aandacht gaat naar slachten zonder bedwelmen, is er verder bij het plannen van controles geen rekening gehouden met risicocriteria, zoals bijvoorbeeld de resultaten van eerdere controles.

Hoewel een certificeringsinstantie het welzijn van kuikens op landbouwbedrijven monitort, gebruikt de bevoegde autoriteit de resultaten van die controles niet om na te gaan of de producenten met een hogere bezettingsdichtheid Richtlijn 2007/43/EG van de Raad opvolgen. Ook het door de bevoegde autoriteit opgezette systeem om het welzijn in vleeskuikenslachterijen te controleren is ontoereikend.

7 SLOTVERGADERING

Op 3 december 2014 werd een slotvergadering met vertegenwoordigers van de bevoegde overheden gehouden. Tijdens deze vergadering heeft het auditteam de belangrijkste bevindingen en de voorlopige conclusies van de audit gepresenteerd. De centrale bevoegde autoriteit heeft verklaard dat het verdere inspanningen zal leveren om het systeem te verbeteren en heeft nog enkele toelichtingen gegeven, die in de desbetreffende rubrieken van dit verslag zijn opgenomen.

8 AANBEVELINGEN

De bevoegde autoriteiten worden verzocht binnen 25 werkdagen na het ontvangen van dit verslag een actieplan voor te leggen. Dat actieplan moet in detail beschrijven welke stappen genomen of gepland zijn en welke deadline er is vastgesteld om de volgende aanbevelingen op te volgen:

Nr.	Aanbeveling
1.	Het systeem voor het verstrekken van vakbekwaamheidscertificaten verbeteren door: • de wetgevingsinstrumenten te publiceren die nodig zijn om het opleidingsprogramma goed te keuren; • de opleiding voor functionarissen dierenwelzijn af te stemmen op de specifieke opdrachten, diersoorten en types van apparatuur waarvoor de functionaris dierenwelzijn in zijn slachthuis verantwoordelijk is, en • een examen op te stellen dat ten volle garandeert dat het personeelslid bekwaam is voor bepaalde verrichtingen. Aanbeveling op basis van conclusie nr. 12. Bijbehorende bevindingen nr. 6, 7, 10 en 11. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: de artikelen 7, lid 3, 21, en 29, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1099/2009.]
2.	Rekening houden met de bevindingen van eerdere inspecties om de controles te plannen in functie van bestaande risico's. Aanbeveling op basis van conclusies nr. 20 en 21. Bijbehorende bevindingen nr. 13 en 15. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: artikel 3, lid 1, onder b), van Verordening (EG) nr. 882/2004
3.	De instructies aanpassen zodat de voorschriften van bijlage II ook van toepassing

	zijn op nieuwe apparatuur die vanaf 1 januari 2013 operationeel is. Aanbeveling op basis van conclusie nr. 45. Bijbehorende bevinding nr. 28. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: artikel 29, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1099/2009.
4.	Ervoor zorgen dat bij het gebruik van waterbadbedwelmers de minimale elektrische parameters worden gehanteerd, overeenkomstig tabel 2 in punt 6.3 van hoofdstuk II van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1099/2009. Aanbeveling op basis van conclusie nr. 47. Bijbehorende bevindingen nr. 35 en 36. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: punt 6.3 van hoofdstuk II van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1099/2009.
5.	Ervoor zorgen dat dierenhouders die dieren die niet productief of niet geschikt voor menselijke consumptie zijn buiten het slachthuis doden bekwaam zijn om dit te doen zonder de dieren vermijdbare pijn of onnodige stress of lijden te berokkenen. Aanbeveling op basis van conclusie nr. 56. Bijbehorende bevinding nr. 50. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: artikel 7, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1099/2009.
6.	Een systeem opzetten om het welzijn van kuikens te monitoren zodat: • er indien nodig dwangmaatregelen kunnen worden opgelegd op basis van post-mortemindicatoren voor welzijn, en • de gegevens inzake dagelijkse mortaliteit de slachtkuikens naar het slachthuis begeleiden indien die vogels in onderbrengvoorzieningen met een bezettingsdichtheid van meer dan 33 kg/m² worden gehouden. Aanbeveling op basis van conclusie nr. 61. Bijbehorende bevindingen nr. 58 en 59. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: bijlage III bij Richtlijn 2007/43/EG.
7.	Een procedure ontwikkelen zodat de controles van certificeringsinstanties bevestigen dat producenten die een hogere bezettingsdichtheid hanteren Richtlijn 2007/43/EG van de Raad naleven. Aanbeveling op basis van conclusie nr. 62. Bijbehorende bevinding nr. 60. Rechtsgrondslag voor deze aanbeveling: bijlage V bij Richtlijn 2007/43/EG.

BIJLAGE 1: VERWIJZINGEN NAAR WETGEVING

Wetgeving	Publicatieblad	Titel
Verordening (EG) nr. 882/2004	PB L 165 van 30.4.2004, blz. 1, gerectificeerd en opnieuw bekendgemaakt in PB L 191 van 28.5.2004, blz. 1	Verordening (EG) nr. 882/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake officiële controles op de naleving van de wetgeving inzake diervoeders en levensmiddelen en de voorschriften inzake diergezondheid en dierenwelzijn
Verordening (EG) nr. 853/2004	PB L 139 van 30.4.2004, blz. 55, gerectificeerd en opnieuw bekendgemaakt in PB L 226 van 25.6.2004, blz. 22	Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong.
Verordening (EG) nr. 854/2004	PB L 139 van 30.4.2004, blz. 206, gerectificeerd en opnieuw bekendgemaakt in PB L 226 van 25.6.2004, blz. 83.	Verordening (EG) nr. 854/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke voorschriften voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong
Verordening (EG) nr. 1099/2009	PB L 303 van 18.11.2009, blz. 1-30	Verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden
Richtlijn 93/119/EG	PB L 340 van 31.12.1993, blz. 21-34	Richtlijn 93/119/EG van de Raad van 22 december 1993 inzake de bescherming van dieren bij het slachten of doden
Verordening (EG) nr. 1/2005	PB L 3 van 5.1.2005, blz. 1-44	Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97
Richtlijn 2007/43/EG	PB L 182 van 12.7.2007, blz. 19-28	Richtlijn 2007/43/EG van de Raad van 28 juni 2007 tot vaststelling van minimumvoorschriften voor de bescherming van vleeskuikens